

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Valentina
Volontir

EUDOCIA GOIAN

Case tradiționale din Costuleni.....1

RAIA ROGAC

Biblioteca „Transilvania” — gazdă a Programului de lectură „Chișinăul citește”.....3

CRISTINA STANCOV

Mărțișor muzical: Muzica națională pentru pian.....8

INA CALCATINGE

Educația mediatică tot mai necesară în procesul de studiu la distanță.....10

MARINA NEGRU

Copilăria altfel (Amintiri de Ziua Internațională a copiilor)11

VETA GHIMPU MUNTEANU

Valentina Volontir — omul potrivit la locul potrivit.....13

TUDOR PALADI

Rectitudinea dorului sau a darului de a vedea nevăzutul ...19

ANDA-CRISTINA VAHNOVAN

Scrisoare către urmași.....21

GALINA MORARU

30 martie — Sfântul Cuvios Alexie, Omul lui Dumnezeu Obiceiuri și credințe.....22

ANGELA ABABII

Ziua Pământului e în fiecare zi!23

VICTORIA ARUTIUNEAN

Umorul și autoironia nu au limite!.....24

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Culturală mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
muzicolog

Vizitați site-ul

www.casadeCreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic, care ne permite să ogindim și să arhivăm activitatea cultural-artistică de amatori și a meșterilor populari din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie** prezintă informații privind literatura metodică-științifică, de artă autohtonă și universală, necesară pentru instituțiile primare de învățământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente culturale artistice** va ține la curent cititorul cu diverse evenimente din viața culturală a țării, contribuind la promovarea și popularizarea culturii naționale.

În curând, pe site va fi disponibilă o **hartă interactivă** a satelor, raioanelor și zonelor folclorice.

Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

ISSN 1857-4424

APARE CU SUPTUL
INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

E-mail: casadeCreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: Igor Condrea

Case tradiționale din Costuleni

Azi, așa ... Călătorie printre casele țărănești tradiționale din Costuleni.

Ce sentimente te cuprind când treci pe lângă o căsuță bătrânească cu prispă sau pridvor? Probabil că ne cuprinde nostalgia și amintirile timpului petrecut în casa bunicilor și de pâinea aburindă proaspăt scoasă din cuptor. Cum ar putea fi altfel, când în căsuțele acestea de la țară, în care mulți ne-am petrecut cele mai frumoase zile ale copilăriei, găsim simplitate și modestie, utilitate și armonie.

Cum se alege locul de casă și cum se construiau casele în Costuleni de altădată? După cum erau timpurile, de obicei, tinerii gospodari își construiau casa pe bucata de pământ moștenită de la părinți. Dacă era mezinul își construia casa în ograda părinților pentru a fi un sprijin la bătrânețe. La Costuleni s-au construit case cu prispă, case cu pridvor și case cu cerdac, în dependență de situația materială a familiei. Înainte de a începe construcția casei, locul se tămâia sau se sfințea, pentru a purifica și proteja locul de rele, povestește mătușa Elena Prepelită (88 ani), se îngropau în temelia casei diverse elemente, precum aghiazmă, tămâie, vin, bani, sare sau pâine. Mătușa Vera Goian (85 de ani) își amintește, „că seara înainte de a începe temelia, așeza două pahare cu apă pe locul pregătit, dimineața dacă paharele erau mai pline cu apă era semn că locul este bun și în gospodărie totul va merge din plin, dacă era mai puțină apă era un semn rău”. Orientarea casei ocupa un loc aparte, era important ca poziția casei, să fie orientată cu fața spre miazăzi, iar camera principală de locuit să fie la răsărit. Mai întâi se pregătea locul, se nivela și se curăța. După ce era pregătit locul, gospodarul se ocupa de

pregătirea materialelor, care variau de la caz la caz. Dacă erau mai înstăriți era adusă piatră, pentru acoperiș era procurată șindrila sau oale. Dacă era o familie nevoiașă și materialele pentru construcție erau mai simple. Înainte de război casele se construiau din nuiele împletite după care se ungeau cu lut în câteva straturi. De asemenea, case din lampaci de lut, acoperișul era cu stuf, mai rar cu șindrila. Din păcate, astfel de case nu s-au mai păstrat în Costuleni.

Începând cu anii 50 ai sec. XX, majoritatea caselor din Costuleni erau construite din lampaci (chirpici), acoperișul era cu olane sau

lampaci de lut. Până s-au uscat aceștia, au pregătit locul pentru temelie. Erau bătuți patru țaruși cu sfoară pentru a stabili cele patru colțuri ale casei și pereții exteriori, după, care erau săpate șanțurile pentru temelie. Temelia era construită tot din lampaci (piatra era scumpă, iar ciment încă nu era). Lampacii pentru temelie erau mai mari și trainici. La unele case se clădea și beciul sub o cameră, unii gospodari însă săpau aparte un bordei în pământ, îl întăreau cu druci de lemn și acela servea ca beci. După ridicarea temeliei, se aducea lut din lutărie pentru a umple locurile goale. Construcția pereților înce-

ardezie. Casele se construiau vara, când era cald. Vladimir Prepelită (Hojoc, 88 ani), povestește că după ce s-a însurat, fiind mezinul, părinții i-au permis să-și construiască casa în ograda părintească. Dacă e să mergi în excursie prin sat, aproape în toate ogrăzile se văd două case, una este căsoica în care locuiau părinții, iar cea mai nouă este casa tinerei familii. Au dărâmat casa cea veche, au curățat locul, apoi au făcut o clacă mare „la baltă” cu neamurile, făcând

pea cu colțurile, mai întâi colțul de la răsărit, apoi rând pe rând și celelalte colțuri. Legătura dintre lampaci era făcută cu lut înmuiat cu apă, având o consistență moale (ceamur).

Se lăsa loc pentru uși și ferestre. Pentru construcția pereților, adeseori gospodarii nu își permiteau să năimească un meșter, astfel majoritatea caselor din sat erau ridicate de bărbații familiei. Prin anii '60 ai secolului trecut, casele încep a fi construite de meșterii satului, Nicolaie

și Constantin Goian, Leonte Scutelnicu, Gheorghe Ciocan, Gheorghe Diaconu. Odată ridicați pereții, se trecea la acoperiș, care era așezat de un meșter lemnar, în această perioadă lemnarii satului erau Ion Percic (Chetricică), Ion Rusu (Bilea), Simion Rudico (Bruja). Acoperișul caselor la Costuleni era în patru ape. Mai întâi, de-a lungul carcasei sau a pereților exteriori care susțineau acoperișul, se puneau grinzii din lemn. Acestea erau prinse cu scoabe de fier și cuie mari. Ulterior, erau amplasate în mod egal și la aceeași distanță. Capetele grinzilor erau ieșite în afara pereților, la nivel cu prispa. Pe prispa, grinzile se sprijineau pe stâlpii (popi) zidiți în prispă. Aceștia erau frumos ornamentați cu elemente de tâmplărie decorativă, iar sub streșină era prinsă horbotică din lemn. Vera Goian (85 ani) spune că „după ce se ridica primul căprior, care forma vârful casei, se prindea în cuie o cruce din lemn, cioplită de meșterul

principal, la care se lega un prosop și busuioc, era un semn de mulțumire Domnului, că i-a ajutat să ridice casa. Acest ritual se practică și până în prezent.

După acoperiș casa era lăsată o perioadă să se așeze, așa spun bătrânii, ca să nu facă crăpături, după aceasta urmau celelalte etape. Se organiza o clacă pentru „a pune podurile” cu lut și paie, lutul era pregătit cu o zi înainte. Pereții erau și ei unși (lichii) cu lut în câteva straturi, cu paie, apoi cu pleavă și cu balegă de cal. Aceste lucrări erau pe seama femeilor, dacă gospodina nu era chiar pricepută erau chemate alte femei care lucrau cu ziua, era nevoie de îndemânare și măiestrie să mănuiesti lopăța (unealta principală pentru lipitul cu lut, aceasta era compusă dintr-o bucată de scândură cu mâner). După ce se uscau bine pereții, se vâruiau în câteva straturi, în primul strat (tencuiala) se adăuga nisip ca să fie mai zgrunțuros, apoi urma

al doilea strat, ultimul era varul cu sineală, acesta conferea încăperii o culoare azurie. Aceleași etape erau respectate și pentru lucrările exterioare. Avem și astăzi căsuțe în sat vâruite cu var, acoperite cu oale, iar prispele date cu „smoală”. În ogradă era cotlonu (cuptiorașul) sau bucătaria de vară, beciul, sâsâiacul – locul unde se păstra porumbul, ocoalele pentru păsări și animale, gospodăria era îngrădită cu gard de nuiel, mai târziu se trece la gardurile din scândură și cu poartă din lemn.

Momentan, la Costuleni sunt circa 50 de case tradiționale, căsuțe de altădată care de la o zi la alta sunt pe cale de dispariție, din ele doar câteva sunt în stare bună. Timpul macină încet-încet ceea ce a mai rămas drept mărturie a timpurilor trecute. Acești martori ai satului de altădată nu trebuie să dispară pur și simplu în paragină și uitare, ele sunt ca un strigăt de deșteptare pentru noi cei de azi.

Biblioteca „Transilvania” — gazdă a Programului de lectură „Chișinăul citește”

Recent, Biblioteca „Transilvania” din sectorul Ciocana al municipiului Chișinău a fost gazdă a unui eveniment cultural, parte a Programului de lectură „Chișinăul citește” a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” din Capitală, și anume, întâlnirea cu poeta Moni Stănilă, secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

În acest context voi aminti că Biblioteca mamă — adică BM „B.P. Hasdeu”, care reunește 27 de filiale din municipiu, tradițional, la începutul fiecărui an dă startul programului menționat mai sus. În ciuda pandemiei, n-a fost o excepție nici anul aceasta, astfel în cadrul unei conferințe speciale s-a desfășurat ediția curentă — a XVIII-a a Programului, fiind aliniată, ca întotdeauna, Zilei Internaționale a Cititului Împreună.

Pentru prima oară în anul 2021 a fost posibil ca evenimentul să se producă pe viu, în sala mare cu coloane albe a BM, cu respectarea condițiilor de protecție, în prezența autorilor, cu excepția Ionele Hadârcă. Au fost propuse spre lectură trei cărți, astfel fiind cuprinse toate categoriile de cititori. Programul se va desfășura până în toamnă, concomitent, în toate filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Pasionații de lectură ai mun. Chișinău sunt îndemnați să citească la categoria adulți volumul „Citirea a doua, nu ultima” de Ioan Mînăscuță; la categoria tineri romanul „Țipă cât poți” de Moni Stănilă și pentru cei mici a fost propusă cartea „UF! Ghid de conviețuire cu frații și surorile mai mici” de Ionela Hadârcă.

Pe post de moderatoare a evenimentului de debut a fost chiar di-

rectorul general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dr. Mariana Harjevschi care, salutând publicul, a reținut atenția asupra faptului că an de an angajații instituției, în special organizatorii Programului „Chișinăul citește”, depun maximum de eforturi pentru a-l face mai dinamic și mai atractiv, fiind cel mai longeviv proiect de lectură. Cititorii vor fi atrași să citească atât în cadrul unor evenimente online, dar și offline. În acest scop vor fi difuzate filme scurte, booktrailere, iar bibliotecarii vor fi alături de cititori întru ajutor la nevoie.

Despre cartea „Citirea a doua, nu ultima” și autorul ei Ioan Mînăscuță a vorbit scriitorul Valeriu Matei, directorul Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu” care, în plus la prezentarea făcută, a venit cu un lot de carte — donație din partea instituției al cărei manager este, între titluri remarcându-se albumele „Bucuria de a dăruia artă” de Augustin Cos-

tinescu și „Muzicianul în imagini” de Dinu Lipati, volumul „La porțile cerului” de Grigore Leșe, „Insula” de Gellu Naum, antologia „Artiști români în străinătate (1830—1940)”, „O enciclopedie a Marii Uniri” ș.a. Vorbitorul a adresat felicitări Bibliotecii pentru programul deosebit, afirmând că lectura este cea mai nobilă acțiune intelectuală care formează caractere de inteligență divină, devenirea noastră (a românilor) nu putea fi fără carte, a mai spus Valeriu Matei. De asemenea, a felicitat și protagoniștii incluși în ediția actuală, menționând, totodată, că și cărțile din lotul de donație, care fac parte din ultimele apariții editoriale ale Institutului Cultural Român, merită a fi lecturate cu multă atenție, ele constituindu-se ca o verigă trainică a patrimoniului cultural.

Îndemnul de a citi cartea recomandată pentru tineri — romanul „Țipă cât poți” de Moni Stănilă a fost făcut de criticul literar Maria Pil-

De la stânga la dreapta: Teo Chiriac, președintele Uniunii Scriitorilor din Moldova; Parascovia Onciu, directoarea Bibliotecii „Transilvania” și Moni Stănilă, protagonistă.

În primul rând în centru Moni Stănilă și Teo Chiriac, prima din rândul doi din stânga directoarea bibliotecii gazdă Parascovia Onciu

chin, fiind prezentată de moderatoarea Mariana Harjevschi ca un mesager al cărților, referindu-se la rubrica permanentă a scriitoarei „Lecturi a la carte” de la TV Moldova 1.

Maria Pilchin a subliniat că Programul de lectură „Chișinăul citește” este unul major și „vaccinat”, inițiat în 2004 de directorul general de atunci Lidia Kulikovski, continuat de actualul manager Mariana Harjevschi și îngrijit de directorul adjunct Elena Butucel. Referindu-se la autoare, vorbitoarea a spus că a cunoscut-o pentru prima oară pe Moni Stănilă zece ani în urmă, când aceasta a venit din Timișoara și s-a stabilit în R. Moldova. Este un roman incitant pe care neapărat trebuie să-l citească tinerii, în special cei de la liceu, este o carte a devenirii, o robinsonadă în condiții actuale, eroul principal retrăgându-se nu pe insulă, dar în pădure. Pe lângă lectura captivantă, cititorii mai au și multe de învățat din acest roman, a dedus M.P.

Moderatoarea, exprimându-și convingerea că această carte nu va rămâne pe rafturile Bibliotecii, i-a oferit cuvântul Monei Stănilă care, în primul rând, a mulțumit organizato-

rilor pentru onoarea de a-i fi inclusă cartea în prestigiosul program de lectură, în al doilea rând s-a referit la cea de-a treia carte pentru micii cititori „UF! Ghid de conviețuire cu frații și surorile mai mici” de Ionela Hadârcă, fiind convinsă că este una unitară, având și un titlu foarte reușit. Cartea se adresează atât micilor cititori, cât și ascultători, ea fiind utilă pentru părinți, bunei și educatori, făcând parte din lectura copilăriei.

Ca o linie de final, scriitoarea Maria Pilchin a concluzionat: este o carte frumoasă, cu atât mai frumoasă că pe ea este aplicată ștampila Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

La încheierea conferinței, moderatoarea dr. Mariana Harjevschi a conchis: Toate cărțile selectate pentru ediția a XVIII-a sunt minunate, având conținut și design atrăgător, care incită la lectură. Până în noiembrie vor avea loc încă multe întâlniri cu autorii, se vor organiza dezbateri și alte evenimente interesante în cadrul acestei campanii tradiționale.

Directorul general a ținut să mai spună celor prezenți că se află într-o clădire istorică (de fapt, o parte din ce a mai rămas din ea) hotelul Suisse,

la parterul căreia în 1877 primarul Carol Schmidt a fondat Biblioteca Publică orașenească.

Unul din obiectivele principale ale Programului de lectură „Chișinăul citește” este educarea culturii lecturii în mediul chișinăuian, încurajarea lecturii ca un bun mijloc de dezvoltare culturală și creativă, orientarea cititorilor spre lucrările literare și artistice autohtone, subliniez în cunoștință de cauză că pe poziția de vârf al topului celor mai citite cărți din cadrul Programului de lectură „Chișinăul citește” rămâne a fi „Tema pentru acasă” de regretatul scriitor Nicolae Dabija, grație promovării, dar și valorii lucrării, romanul fiind tradus în multe limbi de circulație internațională, fiind citit și apreciat și de cititori din Franța, Italia, Ucraina, Japonia, China, Franța, Rusia, SUA etc. În baza conținutului cărții se realizează și un film.

Dar să revenim la evenimentul din cadrul Bibliotecii „Transilvania”. La întâlnirea cu scriitoarea Moni Stănilă au venit elevi de la liceele „Gaudeamus”, profesoară de limba și literatura română Tatiana Ponomari; „Petru Zadnipru”, profesoară de lim-

ba și literatura română Violeta Moraru și de la Școala Profesională nr.7, profesoară de limba și literatura română, Mariana Ghenea. Funcția de moderator și-a asumat-o scriitorul Teo Chiriac, totodată vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova, care i-a oferit cuvântul de deschidere directoarei Bibliotecii „Transilvania” Parascovia Onciu. Gazda a menționat cu multă mândrie că instituția este prima de carte românească deschisă după 1990 din sistemul municipal și anul acesta marchează 30 de ani de la fondare pentru care sunt prevăzute mai multe proiecte aniversare. Biblioteca „Transilvania” are vârsta Republicii Moldova, inaugurarea ei având loc la sfârșitul lunii august 1991, când Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Declarația de Independență și ruperea definitivă de URSS, iar delegația din Transilvania, sosită la Chișinău, a fost martora acestui eveniment. Directorul Bibliotecii „Octavian Goga” din Cluj era Traian Brad, care împreună cu Lidia Kulikovschi, pe atunci directorul Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, au fost cei care au pus bazele proiectului de colaborare, care durează deja de trei decenii. La inaugurarea Bibliotecii „Transilvania” au fost aduse primele titluri de carte cu grafie latină și de atunci, în fiecare an, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj vine la sfârșitul lunii august cu noi donații de carte pentru toate categoriile de vârstă.

În cadrul Programului de lectură „Chișinăul citește” a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, filialei „Transilvania” îi revine misiunea de a avea mai multe întâlniri cu scriitoarea Moni Stănilă cu public din școli și licee din sectorul Ciocana și nu numai. Apropo, în colecția Bibliotecii mai sunt și alte cărți semnate de această autoare, precum cea pentru copii intitulată „Războiul solomonarilor” și romanul biografic „Brâncuși sau cum a învățat țestoasa să zboare”. De asemenea, sunt și cărți semnate de Teo Chiriac: „Sufletul meu de până la Big Băng”, „Monstrul sacru”, „Fricțiunea dintre totul și nimic”, „Critica irațiunii pure”, iar

cartea „Salonul 33” nu numai că este pusă la dispoziția cititorilor, dar a și fost lansată în cadrul Bibliotecii. A fost un noroc ca aceste prime dezbatere a romanului „Țipă cât poți” să se desfășoare pe viu, deoarece alte evenimente culturale pe care le-a avut până acum Biblioteca „Transilvania” au fost virtuale. La toamna cei mai activi cititori vor fi premiați în cadrul unei gale a premianților. Vreau să doresc succes tuturor cititorilor pasionați de lectură, sper ca o parte din ei să fie desemnați ca cei mai buni.

În continuare moderatorul Teo Chiriac a făcut un tur de orizont asupra biografiei și creației în ansamblu a scriitoarei Moni Stănilă, relatând despre modul în care a ajuns în Republica Moldova, inclusiv despre cartea pusă în discuție — romanul „Țipă cât poți”. Moderatorul și-a exprimat regretul că din cauza pandemiei s-a diminuat relația dintre scriitor-cititor, exprimându-și speranța că acest impediment va dispărea în viitorul apropiat și viața își va relua cursul normal, iar întâlnirile de creație se vor desfășura frecvent, ca odinioară. Domnia Sa a mai ținut să sublinieze că fiind locuitor al sectorului Ciocana, Biblioteca „Transilvania” a devenit una din instituțiile îndrăgite, astfel fiind prezent deseori aici cu ocazia lansărilor de carte, a altor evenimente culturale, dar și în calitate de utilizator. Cu doamna director pot spune că ne cunoaștem de o viață, a mai adăugat vorbitorul.

Înainte de a răspunde la întrebări și de a vorbi despre cartea sa care a reunit publicul, Moni Stănilă a mulțumit din suflet moderatorului Teo Chiriac pentru onoarea acordată, Bibliotecii gazdă, în special managerului Parascovia Onciu, și nu în ultimul rând lectoranților. Întrebările au fost multe, pornind chiar de la titlu cărții, de ce anume acesta, de ce personajele nu au nume concrete, de ce pădurea, de ce stejarii sunt pe post de eroi imaginari și alte momente interesante. De asemenea, a provocat interes și câteva momente biografice cuprinse în roman. M-am referit doar la o parte din solicitări-

le de răspuns ale participanților, ele fiind diverse, depășind universul cărții, abordându-se aspecte despre soarta creatorilor în general, dar și în special, în condițiile de pandemie ș.a. În încheierea evenimentului moderatorul a prezentat și „Revista literară” a Uniunii Scriitorilor din Moldova, îndemnând audiența s-o citească. După o sesiune de autografe, discuțiile au continuat și la o ceașcă de ceai cu autoarea, care a fost antrenată să răspundă la curiozități din mai multe domenii și cărora le-a făcut față cu succes.

Am profitat de ocazie și am solicitat oaspeților scurte interviuri, mai întâi i-am adresat prima serie de întrebări moderatorului Teo Chiriac.

Raia Rogac: *Această întâlnire a scriitoarei Moni Stănilă, laitmotivul fiind romanul „Țipă cât poți”, este prima din cadrul Programului de lectură „Chișinăul citește”, dar e și primul eveniment cultural desfășurat pe viu... E și pentru dumneavoastră o primă întâlnire de acest fel?*

Teo Chiriac: Da, este prima întâlnire pe viu la această lansare de carte. Este vorba de romanul „Țipă cât poți”, apărut în anul 2020, la Editura „Polirom” din Iași. Face parte din amplul Program, intitulat „Chișinăul citește” și din păcate, având în vedere restricțiile puse de situația pandemică, este una din puținele întâlniri care au avut loc aici, la Chișinău...

Raia Rogac: *... pe viu, să știți că nu-mi place englezismul „live”, deși se cuprinde în unele dicționare. Ultimul timp ne dau bătaie de cap nu numai rusismele, dar și englezismele, tot mai des întâlnite în limbajul uzual, dar și literar...*

Teo Chiriac: Da, e bine că acest eveniment s-a desfășurat cu prezență vie, fapt care face să sperăm că ușor-ușor vom reveni la normalitate și că întâlnirile dintre scriitori și cititori se vor înscrie în programele pe care le avem atât la Uniunea Scriitorilor din Moldova, cât și cele organizate și desfășurate de către bibliotecile din municipiul Chișinău. Este vorba de un roman interesant, apreciat de critica literară de la Chi-

Un grup de participanți

șinău și nu numai. M-a bucurat faptul că tânărul public a citit cartea, a pus întrebări...

Raia Rogac: *Vreau să remarc că nu este o carte simplă de citit, la ea se revine de mai multe ori și de fiecare dată cu o nouă înțelegere. Au pus întrebări nu doar tinerii, dar și moderatorul Teo Chiriac, bunăoară, v-a interesat pentru care motiv „țipă” autoarea...*

Teo Chiriac: A fost prima întrebare pentru ca să-i invit astfel și pe cititori la un dialog. Am întrebat autoarea de ce acest titlu — „Țipă cât poți”, dânsa a adus mai multe argumente, important este ca el să fie înțeles. Țipătul poate fi de durere, de suferință sau unul de bucurie. Speranța este totuși că țipătul din acest roman, sau că titlul acestui roman, presupune până la urmă un țipăt de bucurie, de speranță, de încredere într-o lume mai bună.

Raia Rogac: *Întâlnirea cu publicul a fost interesantă, așa că autoarea are motiv să mai „țipe” o dată de bucurie pentru succesul de care se bucură romanul...*

Teo Chiriac: Sunt încrezut că se bucură Moni Stănilă de această întâlnire cu cititorii săi, pentru că și eu am observat că sunt niște tineri și tinere interesați de lectură, au fost și unii elevi chiar de la o școală profesională...

Raia Rogac: *Aceștia au fost însoțiți și de profesora lor de limba și literatura română Mariana Gheenea, aproape la fel de tânără ca și discipolii săi. Publicul a fost alcătuit nu numai de elevi de la Școala Profesională nr.7, dar și de liceeni*

de la „Gaudeamus” și „Petru Zadnipru”.

Teo Chiriac: Toți tinerii s-au dovedit a fi foarte curioși, destul de inteligenți pentru vârsta lor și faptul că citesc cu atenție lucrările scriitorilor noștri ne bucură și ne face să credem că munca noastră nu este una zădărnica.

Raia Rogac: *Mulțumesc și așteptăm pentru anul viitor o carte de scriitorul Teo Chiriac pentru ediția a XIX-a a Programului de lectură „Chișinăul citește” a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.*

Teo Chiriac: Vă mulțumesc și sper ca acest lucru să se întâmple.

Raia Rogac: *Ofer în continuare microfonul autoarei. Îi spuneam moderatorului că scriitoarea Moni Stănilă are un motiv în plus să mai „țipe” o dată și acesta să fie un țipăt de bucurie pentru reușita întâlnirii.*

Moni Stănilă: Până la această întâlnire pe viu am mai avut o întreagă avalanșă de întâlniri online, evident că pe viu e mult mai interesant, mai emoționant.

Raia Rogac: *Putem spune că ați beneficiat nu de una, dar de două întâlniri, care din ele a fost cea mai interesantă?*

Moni Stănilă: Ambele. Pentru mine această formulă nu este nouă. Exact în felul acesta se desfășoară ședințele cenaclului „Republica” de pe lângă Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, de altfel, le-am făcut doritorilor o invitație de a veni la ședințele noastre. În prima parte, considerată oficială, prezentăm invitatul, se discută subiecte clare legate de personalitatea și activitatea

acestuia, după care urmează partea a doua, unde participanții comunică între ei, adresează direct întrebări invitatului. La recenta întâlnire de la Biblioteca „Transilvania” am întâlnit tineri foarte inteligenți, cu multe lecturi în spate, m-au impresionat cei de la „Gaudeamus”, dar și băieții de la Școala Profesională nr.7, am discutat cu fiecare în parte.

Raia Rogac: *A fost prezent și un grup de elevi de la Liceul „Petru Zadnipru”...*

Moni Stănilă: Da, am aflat mai târziu. Dialogul non-formal de la final e foarte important. Acesta mi-a adus aminte de perioada, când eram și eu ca ei și doream ieșirea din acel format oficial, vroiam să avem un dialog real. Mi-au plăcut întotdeauna întâlnirile cu cititorii, mai ales cu cei tineri, ca în cazul dat, ai ce învăța și de la ei. Uneori ne sunt recomandate cărți de lectură din zonele de nișă, despre care ei vorbesc, la rândul lor, cu drag. A fost o întâlnire foarte reușită și am observat că tinerii sunt dornici să ne vedem cu ei și la alte întâlniri, mai des.

Raia Rogac: *V-au convins că au citit romanul?*

Moni Stănilă: Sigur că da, grație faptului că romanul are mai multe niveluri de lectură, ca orice carte, are mai multe substraturi de lectură, pe care autorul și le asumă la modul deplin. Aceste substraturi diferite de lectură sunt în funcție de inspirația sau de motivația autorului în timp ce scrie. Îmi place când mă întâlnesc cu publicul și discut despre această carte, observ că de un cititor la altul, nivelul de care se apropie, e diferit. Unii se apropie de o anumită latură a romanului, alții de cealaltă, dar nimeni nu rămâne doar la o lectură de suprafață, și asta îmi dă speranțe că romanul se bucură de apreciere.

Raia Rogac: *Și pentru a încununa opera, vorba proverbului latin, să vă adresez și eu la final câteva întrebări. Ați vorbit despre mai multe niveluri de lectură, de substraturi, mi s-a făcut impresia, citind romanul, că există niște impletiri autobiografice, putem spune că sursa de inspirație a fost de la un caz real?*

Moni Stănilă: Sigur că da, consider că autobiografismul în romane e absolut necesar până la un punct. Nu poți deveni convingător cu ceva ce nu ai experimentat, cu ceva ce nu ai trăit, nu e de recomandat. Dar nu am încurajat niciodată tinerii scriitori de la cenaclul „Republica” să meargă pe o autobiografie curată, pe care s-o declare roman. Biografia e biografie, romanul e roman, dar ceva din noi înșine și mai ales din convingerile noastre, din trăirile noastre, trebuie să includem în scriitură. De exemplu, cânele din acest roman, povestea lui, e absolut reală, e cânele meu din copilărie, pe care l-am pierdut și la care mă gândesc destul de des, la anii de care m-am îndepărtat din perioada respectivă...

Raia Rogac: *Dar și bucatele, care m-au inspirat să vizitez locurile de unde își au obârșia, de asemenea, mi s-au părut că le-ați avut aievea înainte de a le descrie, e puțin spus că le-ați gustat, le-ați devorat...*

Moni Stănilă: Da, cu siguranță, sunt bucatele tatălui meu, cred că nu există în lume în altă parte cărnați afumați mai buni decât cei preparați de tatăl meu, poate pe undeva prin nordul Bucovinei, dar mă îndoiesc...

Raia Rogac: *Credeți că după aceste multiple întâlniri, la o nouă ediție a romanului, l-ați putea completa cu ceva adăugător?*

Moni Stănilă: Nu cred. Nu că n-aș putea, dar nu simt nevoia să fac aceasta, prefer varianta inițială. Gândesc că fiecare scriitor, chiar și atunci când nu are o carte reușită, momentul în care el decide să-și trimită cartea la tipar, înseamnă că e foarte convins de ceea ce a făcut și trebuie să rămână în convingerea

Protagonista evenimentului (cu flori în mână) la partea non-formală cu cele mai curioase eleve din clasa a IX de la Liceul „Gaudeamus”: Alina Stoian, Roxana Buruiiană, Cătălina Burlacu și Daniela Olărescu

lui până la urmă. Sunt multe cazuri în literatură când la început cartea nu este acceptată, după un anumit timp este revăzută și bine apreciată. Principalul ca să existe adevăr în carte și convingerile autorului să fie depline.

Raia Rogac: *La lansarea monografiei mele despre satul natal „Pelinia — nume de legendă”, când moderatorul, dar și prefațatorul volumului, scriitorul Iurie Colesnic, mi-a oferit „ultimul cuvânt”, am mărturisit prin câte peripeții și greutăți am trecut pentru a găsi sponsori pentru carte, cu toate că la câteva ședințe ale consiliului sătesc, conduse de primar, se hotărâse acoperirea cheltuielilor editoriale și tipografice, de onorariu nici n-am amintit că mi se cuvine. Cu o notă optimistă moderatorul a concluzionat: iată că se mai poate scrie o carte despre cum a văzut lumina tiparului monografia care, spre bucuria*

autoarei, a întruniți multe recenzii favorabile.

După mai multe întâlniri despre roman, pe care la sigur că le veți avea, s-at putea să apară și multe piste de inspirație... Totuși, cum a apărut ideea romanului?

Moni Stănilă: Așa cum a început romanul, de la patul vechi scos din casă...

Raia Rogac: *Fapt real?*

Moni Stănilă: Da, fapt real. La o anumită perioadă acesta mi-a creat disconfort, l-am aruncat, dar când am văzut cum vin boschetarii și trag de el, îl rup în bucăți, am avut o stare de tristețe. Ulterior, fiind la Iași și având o lună de răgaz, fără obligații de tot felul, am reușit să mă concentrez și să scriu acest roman.

Raia Rogac: *Mulțumesc și așteptăm învingătorii campaniei de lectură, inclusiv la categoria tineri, care citesc și discută despre romanul „Țipă cât poți”.*

**Nu uitați, abonarea la revista
„REALITĂȚI CULTURALE”
pentru anul 2021
poate fi făcută la toate oficiile poștale**

Mărțișor muzical:

Muzica națională pentru pian

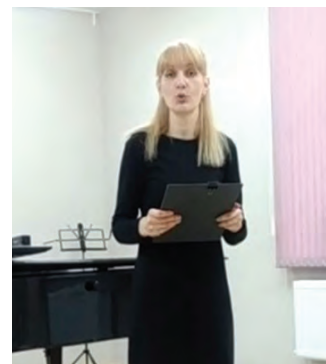
Un concert cu genericul „Mărțișor muzical” dedicat compozitorilor moldoveni a avut loc la începutul lunii martie în incinta Centrului de excelență în educație artistică Ștefan Neaga la Catedra *Pian*. Moderatorul și organizatorul acestui eveniment a fost profesoara Cristina Stancov, iar participanții — elevii de la catedrele *Pian*, *Muzicologie*, *Dirijat coral și canto*, *Instrumente populare*. Concertul s-a axat pe muzica compozitorilor moldoveni și anume pe repertoriul pianistic.

Muzica națională pentru pian s-a format pe parcursul sec. al XX-lea. Dacă în anii 40-60 în repertoriul național moldovenesc predominau piese simple, cu caracter didactic în care era etalat un puternic colorit național, apoi începând cu anul 1960, se completează mult mai armonios și sistematic categoria repertoriului interpretativ de concert, fapt ce a devenit posibil datorită creșterii semnificative a profesionalismului componistic și pianistic în republică. Gândirea muzicală originală a compozitorilor din Moldova se axează preponderent pe modelele creației populare prin strânsa legătură cu folclorul muzical reflectată în utilizarea intonațiilor, modurilor și ritmurilor specifice, în simplitatea limbajului muzical.

Primul compozitor despre care am vorbit a fost **Simeon Lungul**, fost

marinar care a izbutit în sfera componistică debutând la un concurs în 1951 cu corul cu propriile creații și fiind premiat cu locul întâi, membrii juriului au atras atenție la creațiile sale melodioase și pline de expresivitate. Astfel Simeon Lungul și-a început activitatea sa în calitate de compozitor. În prezent este autorul a mai multor creații de diferite genuri: cântece, coruri, creații orchestrale și camerale. Printre creațiile pentru pian putem enumera: patru fugi, variațiuni, un preludiu, o poezie, un capriccio, sonatina „Măști”, câteva piese pentru copii și piesa „Hora” pe care am auzit-o fiind interpretată de către Maruseac Anastasia, eleva anului IV catedra *Dirijat coral și Canto*.

Un alt reprezentant al culturii muzicale moldovenești a fost compozitorul și pedagogul **Solomon Lobel**. El s-a format pe baza tradițiilor clasice și a intrat în istoria muzicii naționale ca un adevărat ocrotitor, susținător și succesor al acestora. Creația compozitorului poartă în sine o amprentă de origine națională. El a fost atras de puritatea sentimentelor exprimate în folclor, de bogăția imaginației populare exprimată în arta lăutarilor. Pătrunderea profundă în intonația cântecului popular, simțul subtil al structurii ritmice a genurilor dansante, particularitățile artei interpretative lăutărești s-au

CRISTINA STANCOV,
PROFESOR GDI, CATEDRA PIAN
CENTRUL DE EXCELENȚĂ ÎN
EDUCAȚIE ARTISTICĂ
ȘTEFAN NEAGA, MUN. CHIȘINĂU

reflectat asupra limbajului muzical și a stilului lucrărilor compozitorului, structura melodică și armonică a cărora ne demonstrează asimilarea organică de către autor a caracteristicilor limbajului muzical popular. Solomon Lobel este unul din cei, care a stat la izvoarele dezvoltării muzicii simfonice moldovenești. Este autorul a șapte simfonii, a unui șir de concerte instrumentale, a multor lucrări vocale și corale, prelucrări din folclorul moldovenesc. Scrise la un înalt nivel profesionist, creațiile sale se disting printr-un colorit național pronunțat și un conținut profund dramatic. A scris pentru pian pe parcursul întregii sale activități creatoare. Creația pentru pian a compozitorului este destul de vastă și variată. Ea include lucrări de formă mare (4 sonate, o suită din 5 părți) și peste o sută de piese mai mici. Noi am avut parte să ascultăm piesa „Bătuta” în interpretarea elevei anului II catedra *Pian* Inje Gabriela.

În continuare ne-am referit la creația compozitorului **Oleg Negruța**. Creația sa componistică începe în 1967 odată cu activitatea sa de

profesor și compozitor. El a scris un număr mare de lucrări în cele mai diverse genuri: numeroase lucrări camerale. Multe din ele fac parte din repertoriul muzical didactic. Printre melomani se bucură de popularitate lucrările simfonice, vocal-simfonice și cele de muzică concertantă semnate de autor. Repertoriul lui pianistic surprinde prin claritatea desenului muzical bazat pe folclorul moldovenesc, gândire orchestrală și tendință la stil de concert. Se regăsesc în lucrările sale melodiile dinamice, pline de viață, bogate în ritm de dans național. Una din piesele pe care le-am ascultat a fost „Scherzino” interpretată de către eleva anului I catedra *Muzicologie* Vișneacov Ioana.

Lucrările pianistice ale compozitorului Oleg Negruța atrag atenția de 5 decenii atât a profesorilor cât și a studenților prin raportul dintre concretețea melodică și sonoritate, forma împlinită, stil și limbaj creator, expresie pură a sentimentelor. Creația pianistică devine, cu adevărat, laboratorul unde compozitorul imprimă o energie deosebită fluxului melosului național în muzica instrumentală. În continuare am audiat piesa „Cântec fără cuvinte” interpretată de către eleva anului II catedra

Dirijat coral și Canto Țurcan Diana.

O valoroasă contribuție la valorificarea cântecului și jocului popular l-a adus compozitorul Oleg Negruța, îmbogățind cultura națională cu prețioase culegeri aranjate pentru pian. Următoarea piesă „Baladă” a fost interpretată de către elevul anului II catedra *Muzicologie* Borodachi Cătălin.

O figură remarcabilă în domeniul muzicii este compozitorul **Eugen Doga**. Domeniul în care se afirmă cu vigoare și care îi aduce notorietatea internațională este arta compo-nistică. Este semnatul mai multor poeme simfonice, uverturi, cvartete de coarde, cantate vocal-simfonice. Eugen Doga face muzică pentru 200 de filme artistice, de animație, documentare, televizate. De asemenea au fost montate 13 spectacole cu muzica lui. Circa 60 de romane au intrat în repertoriul unor interpreți din Moldova și din străinătate. A scris muzică ușoară — peste 200 de cântece, valsuri — circa 60, a practicat toate genurile muzicale clasice, cu excepția muzicii de operă. Spectrul variat al genurilor abordate demonstrează interesul compozitorului pentru cele mai diverse modalități de exprimare sonoră, pentru zone tematice și sti-

listice diferite. Muzica sa este, în toate ipostazele, antrenantă, vibrantă și sinceră, ea cucerește ascultătorul prin generozitatea melodică și autenticitatea emoției pe care o comunică. La concert am audiat „Sonetul” pentru pian interpretat de către elevul anului II catedra *Instrumente populare* Vahnovan Iulius.

Un alt reprezentant al muzicii autohtone este compozitorul, cântărețul și pedagogul **Alexei Stîrcea**. În calitate de compozitor A. Stîrcea a creat o mulțime de piese vocal simfonice, instrumentale pentru instrumente camerale, compoziții pentru voce, dar și corale, precum și prelucrări folclorice ale cântecelor populare. El este autorul primei opere moldovenești „Balada eroică” În cinstea Domniei sale și în semn de apreciere înaltă a contribuției sale considerabile la cultura muzicală a țării, numele său îl poartă astăzi Școala de Arte. În continuare am avut parte să ascultăm piesa „Preludiu” care a fost interpretată de către elevul anului II catedra *Muzicologie* Vlas Sorin.

Repertoriul pianistic național este vast și variat și a creat o atmosferă de sărbătoare și o dispoziție de primăvară.

Educația mediatică tot mai necesară în procesul de studiu la distanță

Astăzi este o iluzie să credem că putem să-i protejăm pe tineri de diversele platforme online, deoarece acestea sunt utilizate de aceștia ca instrumente de învățare, comunicare,

trol sau un profil cu „identitate falsă” pe Facebook. Într-o după amiază a fost abordat on-line de cineva stabilit peste hotare și care s-a dat drept o rudă apropiată de-a sa: *Am*

Situații similare ca cele petrecute cu Dragoș pot fi întâlnite de oricine în mediul online, mai cu seamă de copii și adolescenți care majoritatea timpului îl petrec în fața *dispozitivelor electronice*. Participanții la Clubul de Educație Mediatică desfășurat la biblioteca publică deja au învățat multe lecții prețioase în ceea ce privește siguranța pe internet, capcanele spațiului online, fenomenul știrilor false, manipulare și dezinformare, depistarea site-urilor de știri false, pe lângă toate acestea prin participarea permanent la instruire au aflat ce este mass-media și care sunt funcțiile acesteia, noile media, ce este o știre și structura acesteia, cum să analizeze corect un articol de ziar dar și multe alte informații utile.

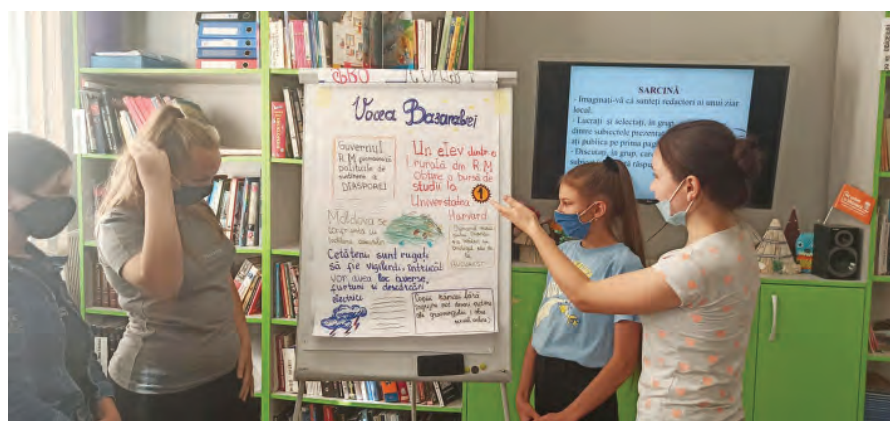
Pădurean Ilinca, elevă în clasa IX-a, la fel ne mărturisește: *Internetul este sursa noastră de comunicare, iar pe rețelele de socializare petrec în jur de 2-3 ore pe zi. Am învățat foarte multe lucruri utile de la educația mediatică, precum ar fi: comportamen-*

distracție și joc. Pe parcursul unui an de zile am prestat instruire pentru diverse categorii de populație: copii, adolescenți, maturi. O atenție deosebită a fost acordată adolescenților și copiilor care la moment nu studiază educația mediatică în școală, în comparație cu alte discipline pe care le studiază la școală și posibil să nu le utilizeze în viață, ei mereu se vor uita la televizor, vor citi ziare, vor naviga pe internet și se vor confrunta cu știrile, dezinformarea, propaganda, manipularea, imaginile trunchiate. Iar scopul Bibliotecii Publice din satul Dubăsarii Vechi, r. Criuleni este informarea și formarea gândirii critice a comunităților noastre

Educația mediatică de la bibliotecă datorită faptului că se bazează pe instruirea non-formală, și diferite metode distractive de predare-învățare adună în jurul său tot mai mulți utilizatori.

Chetrușca Dragoș-Tudor, elev în clasa a V-a, participant la atelierele organizate la biblioteca din sat. La ai săi 12 ani știe deja ce înseamnă un

pățit-o și eu odată, dar n-am oferit datele mele, cum mă numesc, de unde sunt. Pentru că mă întreba: de unde ești? cum te cheamă? Și într-un final mi-a zis că e verișoara mea, la care eu întreb: cum ești verișoara mea, dacă toți verișorii mei au peste 20 de ani și

nu joacă jocuri online? Eu am rămas șocat, pentru că nu credeam în astea. Apoi mi-am amintit că eu pe profilul meu am scris acolo câteva detalii despre mine, dar nu erau toate adevărate. Și vin la bibliotecă să aflu cât mai multe despre capcanele mediului virtual.

tu în mediul online, unde pot să mă adresez pentru ajutor în cazul hărțurii sau intimidării în mediul online ș.a.

Cunoștințele acumulate sunt implementate de adolescenți în realizarea știrilor de nivel local care sunt ulterior plasate pe rețelele de sociali-

zare sau distribuite prin intermediul radioului local.

Participanții la instruirile sunt adevărați mesageri a culturii informației și a educației mediatice. Adevărații adolescenții discută cu familia și prietenii despre ce au aflat nou la bibliotecă. Un asemenea exemplu este și tânăra **Rebeja Nicoleta**, elevă în clasa a 11, care afirmă: *Chiar și cu bunica discut, ea întotdeauna mă întreabă, cu mama pentru că ea este profesoară, ca să le spună și ea elevilor. Așa se transmite informația, pentru că acum chiar și părinții nu știu cum să se informeze corect, de multe ori ei dau peste știri false și atunci trebuie să cunoască mai multe tehnici de analiză a știrilor. Trebuie să te informezi din trei surse, să privești mai*

multe posturi, eu așa mă informez. Omul informat este acel protejat de lumea aceasta virtuală.

Asemenea bibliotecii din Dubăsari Vechi în Republica Moldova există peste 600 de instituții care au

obținut titlul de formator în Educație Mediatică și Informațională – data viitoare când treci pe la bibliotecă întreabă bibliotecarul despre oportunitățile de informare și formare a utilizatorilor.

MARINA NEGRU, BIBLIOTECAR PRINCIPAL LA BPT CHIRCA

COPILĂRIA ALTFEL

(Amintiri de Ziua Internațională a copiilor)

Copilăria... Câte amintiri și trăiri poate stârni acest cuvânt! Numai la auzul sau la cititul lui, mă transfer cu gândul la perioada copilăriei mele.

Am avut o copilărie fericită! Nu aveam de toate din punct de vedere material, însă am trăit acele emoții pe care nu le voi uita niciodată. Am mers desculță prin ploaie ca să prind stropii care se atingeau de mine. Urmăream mai apoi apariția curcubeului pe cer după ce se oprea ploaia. Chiar și acum, fiind matură, când văd că plouă cu soare, alerg ca o nebună pe la geamuri să prind cu ochii frumusețea curcubeului. Și sunt dezamăgită atunci, când nu-l văd. Îl consider un miracol creat de Dumnezeu, văzând culorile din care este format. Întotdeauna îl voi căuta cu ochii!

Pentru că nu aveam păpuși cumpărate, le făceam din pănuși de la porumb. Căutam cele mai bune variante cum să le aranjez părul, cum să le fac fustițe și să le meșteresc în așa fel, ca să aibă mâini și picioare. Cu câtă bucurie și admirație o priveam la sfârșit! Îmi părea bine, că am reușit să fac o păpușă cu mâinile mele! Multe zile mă jucam cu ea, apoi încercam să meșteresc o alta pentru ca să am o familie mai mare de păpuși. Era amuzant și interesant să gândesc câte un rol pentru fiecare. Una era mama, alta – tata, printre ele mai exista și câte un copil. Totul era ca și când mă jucam pe roluri cu fetele din mahala: de-a medicul (cineva era medicul, altcineva pacientul); de-a școala. Când aveam chef, ne jucam de-a

ascunselea (noi spuneam de-a Mijarca), de-a fugăritea, săream în „răzână”. Ce timpuri frumoase au fost!

Copiii din vremurile noastre au o altă copilărie. Nu-i văd să facă acele lucruri pe care le făceam noi. E altă generație, sunt alte vremuri. Ei nu știu ce înseamnă să meargă cu părinții în câmp la prășit porumb; să se scoală dis-de-dimineață și să plece împreună cu elevii din clasă la cules trandafir, roșii, mere; să se împoaște cu roșiile la pauza de prânz; să alerge pe toloacele din preajma satului; să se ducă la scăldat la iaz (pe vremuri apele erau curate ca lacrima). Îi observ mai mult pasionați de tehnologiile informaționale. Stau cu nasul în telefoane și-n calculatoare. Când încerci să vorbești ceva cu ei, parcă nu te aud. Da, sunt mai informați, mai moderni, mai dezvoltati, însă devin parcă robotizați. Unde vom ajunge cu așa o generație de copii?!

Pe de altă parte, nu-mi închipui, dacă era să fiu o copilă de la orfelinat. Ce era să fac? Să stau între patru pereți, în timp ce firea de copilă caută să zburde, să colinde toate dealurile? Să mi se spună cu un ton autoritar ce trebuie să fac și ce nu trebuie să fac? Să mă bată la orice pas pentru fiecare greșală sau neascultare? Nu cred că era să cresc și să ajung ceea ce sunt acum!

Ce bine e, că am trăit o copilărie de vis, un paradis care deja a trecut, însă va trăi mereu în amintirea și sufletul meu! Întotdeauna îmi va fi în inimă acea copilă cu părul blond care căuta mereu să zboare!

Valentina Volontir — omul potrivit la locul potrivit

De fiecare dată când intervievez pe cineva, încerc să văd lumea prin ochii și sufletul acestui om. Pe Valentina Volontir am descoperit-o recent. De altfel și pentru toată lumea de cultură de la noi, într-un fel, Valentina Volontir e o noutate. De ce noutate? Se știa că Valentina cânta, dar cânta la petreceri private, nu și în scena profesionistă. Diriguia manifestări culturale și tot ce se întâmpla în acest domeniu în oraș, dar numele nu-i era afișat. Valentina, de ce ai stat în umbră atâția ani?

Valentina Volontir (în continuare **V.V.**): Tot pe lângă oamenii de artă am fost, fiindcă, exact cum ați menționat, eram undeva, pe la petreceri, pe la alt tip de evenimente. În timp am înțeles că nu aveam suficient spațiu pentru a-mi manifesta calitățile și potențialul meu. Eu îmi doream ca lucrurile să se întâmple altfel, dar ținând cont de faptul că eram două persoane din domeniul culturii, am ales să-i dau prioritate soțului să se manifeste. Activând în cadrul Direcției municipale pentru protecția drepturilor copilului, domeniul pe care îl curam, ținea de organizarea manifestărilor culturale educative pentru copii și aveam o legătură foarte bună cu Pretura Sectorului Centru. Primele provocări au venit de aici. Atunci când trebuiau organizate sărbătorile calendaristice eram implicată și așa am înțeles că pot organiza. Paralel, am avut o colaborare foarte bună cu Ministerul Tehnologiilor Informaționale. Fiind responsabilă de protocol și de manifestări culturale, iată acolo, a fost cea mai mare provocare, pentru că ceea ce ținea de protocol, nu cunoșteam prea multe. Am înțeles că trebuie să-mi continui studiile și am mers la Academia de Administrare Publică ca să-mi așez pe policioare cunoștințele și să capăt altele suplimentare ca să fiu pregătită pe măsura așteptărilor.

Veta Ghimpu Munteanu (în continuare **V.Gh.M.**): Administrarea publică e cu totul altceva decât ceea ce ai făcut până a ajunge să fii funcționar la Primăria municipiului Chișinău. Ai făcut muzică, erai violonistă. Cum s-au întâmplat ulterior lucrurile?

V.V.: Mulți ani în urmă când tocmai mă căsătorisem, erau oportunități de a cânta în orchestră și aveam această experiență în calitate de instrumentistă. Dirijor era soțul. Dar venise și timpul când m-am retras. Am abandonat orchestra pentru a mă ocupa de treburile de familie.

V.Gh.M.: Valentina, vii dintr-o familie de intelectuali din Șoldănești, nu?

V.V.: Da, mama era profesoară, tata agronom.

V.Gh.M.: De unde până unde dragostea față de muzică, de cântecul popular, era o ambiție ca toate cele trei fete să facă studii muzicale, sau era ceva mai profund la bază?

V.V.: Nu cred că era vorba de ambiție. Părinții noștri Vasile și Claudia Bejan își doreau să ne dea o educație de cultură generală. Atunci când au venit în Șoldănești tuturor tinerilor specialiști le-au fost oferite terenuri pentru construcția caselor, marea majoritate din pedagogi, medici locuiau pe o stradă. Copii acestora practic toți au făcut studii muzicale. Atunci când veneau în oșpeție rudele, prietenii părinților, tata mă puneă să le cânt. Rudele de pe linia tatălui meu de câte ori se adunau împreună, neapărat cântau. Inclusiv la instrumente: trompetă, vioară. Eu de acolo am prins dragostea și gustul pentru muzică, de la baștina părinților tatălui meu din Gordinești și Trifești, Rezina unde locuia sora tatălui, Elena Țurcan. Acolo am întâlnit artiști

foarte cunoscuți din Chișinău — Ion Tălămbuță, Gavriil Gronic, chiar și Nicolae Sulac. Era o localitate unde veneau să cânte artiști de valoare. Farmecul și talentul de a mobiliza și sensibiliza mulțimea l-am simțit la un concert susținut de Nicolae Sulac. Eram copil și pe atunci nici nu mă gândeam să fiu artist, dar emoțiile acelea le țin minte și astăzi și cred ca undeva m-au marcat.

V.Gh.M.: Am înțeles din povestirile tale, că în familia voastră exista armonie, o atmosferă de dragoste și înțelegere în care ai crescut. Cum au reacționat părinții tăi când în familie ai avut perioade mai grele, să zic așa?

V.V.: Dacă tatăl meu ar fi trăit mai mult cred că lucrurile în viața mea de familie ar fi fost altfel. Insuccesul meu în viața personală vine de la toleranță. Ori orice situație în familie trebuie discutată. Ceea ce făcea tatăl meu. Mama mea vine dintr-o familie de 10 copii și, atunci când se întâmpla ceva în una dintre familiile celor 10 copii, era chemat bunelul Eugen și tatăl meu pentru a se discuta. În felul acesta erau salvate multe situații. Tata în familie era numit cap de evreu. Era foarte înțelept și avea o forță de convingere extraordinară. Nici nu-ți dădeai seama cum putea să întoarcă lucrurile și să te ducă într-o altă stare. Stătea zile în șir în liniște, fluiera și fredona melodii. O

adora pe mama, iar fraza de acces era „fetelor, ce mamă frumoasă avem”. Întotdeauna găsea timp să-i acorde mamei. Întotdeauna, întotdeauna. Urmăream niște lucruri deosebit de frumoase în relația lor. Și găsea timp și pentru noi, fetele lui, mândru că suntem antrenate în multe activități. Tata avea grijă să facem lecțiile la timp, urmarea comportamentul nostru, mama nu prea avea cum, venea foarte obosită și consumată de la școală și alegea să îngrijească de gospodărie, astfel recăpăta liniștea.

V.Gh.M.: Câți ani avea tata când l-ați pierdut?

V.V.: Avea 66 de ani. A avut o boală care l-a măcinat. Și aici a manifestat înțelepciune. Noi șase ani în șir insistam pe fel de fel de tratamente, dar la un moment dat a renunțat, spunându-ne că a obosit. ”Lăsați-mă să trăiesc măcar un pic fără a programa ora când trebuie să-mi i-au doftoriile”, zicea.

V.Gh.M.: Acuma, slava Domnului, o mai ai pe mama. Și din câte știu, voi cele 3 surori vă duceți des pe la ea.

V.V.: Ea e centrul universului pentru noi. Casa părinților noștri era la intersecția drumurilor care ducea la casa bunelilor din Cobâlea, baștina mamei și fiecare dintre cei 10 frați și surori când mergeau la părinți, mai întâi treceau pe la noi. Unii dintre frații mici ai mamei au locuit la noi. Întotdeauna am fost mulți în casă și mama a avut capacitatea de a gestiona atât de înțelept lucrurile, că tata niciodată nu a avut motiv să-i repro-

șeze. Mă bucură faptul că, mama este foarte puternică și străduitoare să se mențină în formă pentru a ne asigura fericirea de a fi copii cât mai mult timp.

V.Gh.M.: Te-ai căsătorit la 24 de ani din mare dragoste. Ai mers și la niște sacrificii pentru dragostea voastră. Așa ești tu de firea ta că poți jertfi din dragoste? Cât și cum trebuie să iubești încât să uiți de tine ca artist, ca mamă, ca femeia iubită?

V.V.: Nu știu, cert este că fiecare dintre noi suntem născuți și crescuți pentru realizare, pentru fericire. Eu nu vreau să spun că am avut ani foarte, foarte grei în cuplu, pentru că noi nu ne certam, nu eram pedepsită, dar anii treceau și multe rămâneau nerealizate. De la înălțimea anilor pe care îi am cu durere în suflet recunosc că multe lucruri le-am ratat, că prea mult am cedat din marea dorință de a-mi păstra familia cu orice preț. De câte ori am posibilitatea de a da un sfat tinerilor cupluri îi atenționez să țină cont de armonia relațiilor dintre ei și dacă nu merge, se poate da relației o șansă, două, trei, iar mai departe dacă nu și nu, nu trebuie să aibă frică să meargă fiecare pe drumul lui. Eu nu aveam curaj. Mi-au trebuit vreo 10 ani până să i-au o hotărâre. Anume datorită sentimentului pe care i l-am purtat am trecut prin toate acestea, până când a venit momentul să înțeleg că separați va fi mai bine. Fraza care m-a făcut să mă hotărâsc a fost din partea unei persoane apropiate la care țin foarte mult, mi-a zis, „el își trăiește viața,

dar tu unde vrei să ajungi?” Atunci m-am trezit. Mi-au trebuit vreo 3 ani pentru reabilitare. Până la urmă îi mulțumesc lui Dumnezeu că m-am restabilit și că am găsit forțele și potențialul necesar pentru a mai face lucruri frumoase.

V.Gh.M.: Crezi că un copil ar fi schimbat lucrurile, ar fi cimentat familia?

V.V.: E foarte complicat să răspund la această întrebare pentru că am discutat-o foarte des, dar uite, așa s-a scurs timpul, prostește. Ei bine, că timp de câțiva ani a fost completat cumva acest gol în familia noastră cu prezența destul de îndelungată a unui nepot, fiul surorii mele. A fost o satisfacție nu numai pentru mine dar și pentru soțul meu, pentru că el avea grijă de el, îl ducea la școală, avea anumite responsabilități vizavi de acest copil. După plecarea lui Vasile am început a tânji. Problema noastră în familie era mai veche, zic eu. Ceva s-a produs la nivel emoțional. Prin comportamentul meu foarte loial și servil, întotdeauna încercam să fiu foarte comodă, să nu deranjez, să fie totul strună în casă, la masa. Îmi plăcea să-i demonstrez că sunt gospodină și că fac totul pentru el. Aici a fost greșeala mea. Nu e prea bună această dedicație.

V.Gh.M.: Anii trăiți după divorț vin, parcă, să umple niște goluri. Acum ești foarte activă și productivă. Uitându-te dintr-o parte și făcând comparație cu Valentina cea de altă dată și cea de acum, te recunoști?

V.V.: Eu nu pot să spun că vreau să recuperez ceea ce nu am făcut cândva. Acum sunt cea care aș fi putut fi întotdeauna, cea care eram de fapt, fiindcă la facultate eram foarte și foarte activă. Reușeam să particip la diverse concursuri, să cânt în două orchestre, să merg în turnee și să fac carte.

V.Gh.M.: Ce facultate ai făcut?

V.V.: Muzică și pedagogie la Institutul de Stat „Aleco Ruso” din Bălți. Am studiat vioara și dirijatul coral. Reușeam de toate, dar atunci când m-am căsătorit am hotărât să mă dedic totalmente familiei.

V.Gh.M.: Valentina, ce a fost, a fost. E foarte important că ești în stare să analizezi și să îți vezi propriile greșeli. Așa a fost să fie viața ta cu flux și reflux. Acum a venit o altă perioadă și ai pornit-o foarte insistent cu cântecul popular datorită căruia ai ieșit la suprafață.

V.V.: De-a lungul anilor mergeam la toate spectacolele din sălile de concert. Urmăream cântărețele noastre, analizam cum și ce se cântă

în scenă și mă surprindeam la gândul că și eu pot așa, ba în unele cazuri și mai bine. Am încercat să pășesc în scena profesionistă și cu sentimentul de a-i satisface doleanțele tatălui meu care își dorea să mă vadă artistă. De fiecare dată când merg într-un studio să înregistrez vreo piesă, sau la un concert, eu vorbesc, de fapt, cu tata. Cred că aceasta îmi dă și forțe să fac tot ceea ce fac. În anumite condiții recunosc în mine capacitățile organizatorice ale tatălui meu și felul de a atrage oamenii de calitate în jur.

V.Gh.M.: Așadar, ai început să-ți restabilești viața și să o trăiești după principiile tale. Ai dat lovitură cu cântecul, apoi făcându-ți serviciul la Direcția Protecției Copilului. Apropos și aici e un paradox, neavând copii tăi, ai avut mereu grijă de copii străini, de copii cu probleme. Poate și aceasta e o menire?

V.V.: Din păcate sunt părinți care nu au capacitatea să-și crească și să-și educe proprii copii în bună înțelegere și dragoste. Ori dragostea manifestată față de copiii lor ar asigura o societate sănătoasă. Am fi trăit ca în sânul lui Dumnezeu, dacă părinții care dau naștere copiilor ar conștientiza că mult mai importantă este educația și acordarea atenției copiilor, decât serviciul sau alte pre-

ocupări. Nu trebuie să trăiești în detrimentul copiilor și în detrimentul propriei familii. Avem foarte multe exemple de familii populare, cunoscute, a căror copii ajung să utilizeze droguri, să ducă un mod de viață nu tocmai sănătos. Nu școala și societatea trebuie să educe copiii, ci părinții.

V.Gh.M.: Câți ani ai lucrat în acest domeniu?

V.V.: Aproape 20 de ani. Înainte de a veni la Chișinău am condus Centrul de creație pentru copii și tineret din Șoldanesti. Ei, venind la Chișinău, am stat acasă exact o lună și am înțeles că așa nu voi putea. Pur și simplu am răfoit un ziar și m-am informat unde sunt concursuri, am mers la o discuție, la a doua, la a treia

și am fost angajată. Nu pot să spun că eram încântată de locul de muncă, pentru că la Protecția Copilului sunt situații foarte dificile, dar și să stau acasă nu voiam. Și, iată acolo am înțeles problema societății noastre.

V.Gh.M.: Cum s-a produs întorsătura de la Protecția Copilului la Direcția cultură a municipiului Chișinău? Cum ți-a venit în cap această idee?

V.V.: Mi-a venit într-un timp foarte și foarte scurt. Eram obosită de starea lucrurilor de la Protecția Copilului, pentru că te consumă emoțional, era vorba de ardere profesională deja. Venise cineva la cărma Direcției Municipale nu tocmai competent și înțelegeam că lucrurile mergeau la vale și m-am dezamăgit,

pentru că în toți acești ani am luptat pentru ceva, am construit, am atins un nivel. Centrele comunitare pentru Copii și Tineret din sectorul Centru erau unele dintre cele mai bine organizate. De la Protecția Copilului am plecat la Pretura Sectorului Centru la Secția Culturală pentru o perioadă foarte scurtă, apoi mi s-a propus să vin în fruntea Direcției municipale pentru protecția copilului pentru a reanima lucrurile. Între timp, pe site-ul Primăriei Chișinău am văzut că a fost anunțat concurs la funcția șef Direcție Culturală a municipiului Chișinău. Îmi dădeam seama că diferă de domeniul în care am activat până acum și e un domeniu foarte complicat din punct de vedere al relațiilor cu artiștii. Când am venit aici am conștientizat că unii dintre cei care merită a fi valorificați erau ținuti la distanță, iar alții — puși în cap de masă. Că față de folclor, cântecul popular, de tradiții era o atitudine ca fiind o artă de soiul doi. E foarte complicat să asiguri o atmosferă benefică pentru atâtea colective, pentru artiștii care sunt oameni cu caractere. Sper să-mi reușească. Apropos, o asemenea Direcție de Cultură nu există nici într-o țară din vecinătate care să aibă încadrat în state colective artistice. Practic, e o Filarmonică municipală.

Se simțise aici și lipsa unei mâini de gospodar. Era nevoie vizibil de un manager. Secretul consta în asigurarea unui management eficace la nivel de municipiu și am zis să încerc. Am simțit că voi putea face față lucrurilor.

V.Gh.M.: Bănuiesc că nu ți-a fost ușor să rupi stereotipurile și să-ți impui punctul de vedere atunci când ai venit la acest post.

V.V.: Da, pentru că sunt oameni care au obținut niște rezultate, cândva au fost cineva și iată acest orgoliu cumva îi stagnează, nu merg mai departe bazându-se doar pe gloria de altă dată. E greu să-i motivezi ca ei să continue să creeze mai departe. Dacă ți-ai asumat să fii conducătorul unei formații, de exemplu, înseamnă că trebuie să fii activ, inventiv, în pas cu timpul. Cel mai greu în această meserie e să te menții în timp.

V.Gh.M.: Așa stau lucrurile când e vorba de artiștii angajați ai Direcției, dar când e vorba de administratori, conducători, care, la fel se bazează pe niște practici mai vechi, aici cum procedezi?

V.V.: Lucrurile care au început să se înrădăcineze în Direcție inclusiv și cu dezvoltarea parteneriatelor nu sunt doar inițiativele mele, dar sunt și rezultatele unor discuții cu șefii mei. Pentru că nu trebuie să ne fierbem doar în oala noastră. Nu-mi este nimic dictat și aceasta e o provocare. Trebuie să demonstrez că sunt omul potrivit la locul potrivit și să nu dez-

amănesc. E vorba de calități profesionale și de bună administrare. Ceea ce îmi place să fac și îmi doresc să scoatem în altă lumină instituțiile extrașcolare de învățământ artistic.

V.Gh.M.: În cele 8 luni de când deții acest post ai schimbat multe, ești în continuă mișcare și căutare, dar nu-ți mai aparții. Nu-ți încurcă carierei artistice?

V.V.: Încurcă, dar eu mi-am propus pe prima perioadă de activitate să pun în prin plan domeniul public, fiindcă trebuie să mișc lucrurile, să le pun pe picioare, să pornesc mecanismul. Noi avem în toate sectoarele municipiului secții de Cultură care nu aveau o comunicare cu Direcția de Cultură. Chiar dacă aceste secții sunt ale Preturilor de sectoare din punct de vedere metodologic, strategic tot ceea ce se întâmplă în domeniul cultural trebuie să fie organizat având aceleași priorități. Noi avem unele din cele mai bune colective artistice, dar nu știm să le promovăm. Și dacă e să revin la întrebarea Dvs. da, eu jertfesc cu cariera mea artistică și cu viața privată, dar dedicându-mă serviciului nici nu am când să mă gândesc la mine, să-mi plâng de milă. Cred că asta e una dintre cele mai puternice motivații, iar cea de a doua este că dacă am venit în acest domeniu cu gândul că pot face ceva, înseamnă că trebuie să merg înainte.

V.Gh.M.: Sunt sigură, că într-un timp relativ scurt vei pune lucrurile

la punct. Vreau să cred că vei reuși să-ți continui și cariera artistică, totuși.

V.V.: Aici sunt o norocoasă, am colegi buni care mă înconjoară și din când în când îmi amintesc să nu uit de vocația mea. Eu sunt foarte recunoscătoare că mi-a dat Domnul astfel de colegi. Sper ca într-un an, un an jumătate, să ne reușească să realizăm acest proces de reorganizare a Direcției pentru a asigura eficiență. Mi-ași dori foarte mult să merg undeva pentru schimb de experiență, să văd ce modele de organizare sunt aplicate în administrarea Direcției de Cultură. Noi, artiștii de aici, avem ce spune prin creație, prin talent, tradiții și obiceiuri dar nu avem politici la nivel municipal, acestea urmează a fi elaborate.

V.Gh.M.: Venind pe acest post ai reușit să redresezi niște lucruri, să le pui în albia lor firească. Dar cu ce inovații ai venit?

V.V.: Primul lucru care l-am făcut, am reușit să trec prin Școlile de Muzică, Arte și Arte Plastice. Copii talentați avem, lecții calitative se fac, dar dotarea acestor școli este mult sub nivel. Investiții în instituțiile extrașcolare de învățământ artistic nu s-au făcut de peste 10 ani. Atunci am sesizat autoritățile că trebuie să le oferim suport directorilor acestor școli, pedagogilor, oferindu-le instrumente muzicale, acoperindu-le cheltuielile la repara-

țiile edificiilor. Din păcate nu erau prevăzute astfel de cheltuieli în bugetul Direcției Cultură. Am bătut la uși, am explicat primarului despre existența problemei și am obținut. Eu sunt insistentă când e vorba să organizez, să obțin ceva. Din păcate mai puțin insistentă sunt la capitolul viață personală.

V.Gh.M.: Care îți sunt planurile de viitor, ce dorești să mai schimbi aici, la Direcția de Cultură?

V.V.: În primul rând vreau să vin cu schimbări la nivel de atitudine a celor antrenați în domeniu. Dacă îți pasă, poți schimba lucrurile ieșind din zona de confort. Acum, recent, mi-a venit ideea să ne amintim de oamenii de cultură care au serbat aniversări, care nu mai sunt în scena mare, dar care au făcut istorie prin talentul lor și acum se fierb în nevoi uitați de lume. Încercăm să-i monitorizăm, să vedem ce se întâmplă cu ei, cu ce probleme se confruntă. Încă

nu m-am gândit care ar fi forma juridică de a ține mâna pe puls și de a ajuta această categorie de oameni. Este mare decalajul între tinerii care vor să se afirme și cei care au făcut foarte mult pentru cultură. De aici și ideea inițierii unui Proiect „Dialog între generații”. În general în societatea noastră cea mai mare problemă e cea a comunicării. Ori acest proiect ar da posibilitatea unei comunicări, unui schimb de experiență, unei implicări a personalităților de vârstă a treia în activități, astfel asigurând restartarea potențialului acestora și dialogul între generații.

V.Gh.M. Să revenim la experiența ta de cântăreață. Câte cântece ai astăzi în repertoriu?

V.V.: Nu e atât de important câte, ci calitatea acestora. Eu depun efort ca toate piesele mele să aibă un mesaj cântat și o melodie bună. Aranjamentul să fie consistent, înțeleșet? Prin asta dau personalitate reperto-

riului. Am înregistrat cu patru orchestre diferite. Dacă voi avea ocazia voi înregistra și cu celelalte orchestre de la noi, fiindcă fiecare orchestră își are stilul său. Important e să am mai mult timp pentru cântec.

V.Gh.M.: Din câte deduc știi să te dedai totalmente aspirațiilor tale, dar va veni timpul când lucrurile se vor așeza de la sine, când vei acorda mai multă atenție rolului de cântăreață, când vei mai dori să treci la alt nivel cu aceste cântece, să lansezi un CD, să organizezi o serată. Ai momente când te gândești cu frică la viitor?

V.V.: Mie mi-i frică de perioadă când nu voi mai fi aptă să merg la serviciu. Trebuie să recunoaștem că statul nostru nu oferă sprijin suficient oamenilor de vârstă a treia și atunci fără sprijinul celor apropiați nu te descurci. Pentru aceasta trebuie să fim precauți și să ne asigurăm pentru timpurile mai grele. Cel mai important, însă, este să nu-mi cadă moralul.

V.Gh.M.: Valentina, ești frumoasă, cu o siluetă de invidiat, ești femeia care place bărbaților. După ce ai divorțat, după ce ai plecat dintr-o căsnicie unde te-ai consumat atâta, unde te-ai subestimat, ai simțit că ești privită altfel ca femeie?

V.V.: Da. Pentru că aveam și un comportament foarte distanțat. Eram femeie căsătorită și mă comportam adecvat, iar din momentul ce am divorțat mulți pe care îi cunoșteam și cu care aveam relații de serviciu au încercat să stabilească o altfel de comunicare, recunoșteau că nu le sunt indiferentă. Eu, însă, nici nu intuia. Nu-mi doream nici o relație care nu știi unde poate să ducă. Și nici nu vreau chiar la anii care-i am, să mai am încercări. Deși niciodată nu zi niciodată și dacă e să fie atunci pentru totdeauna.

V.Gh.M.: Doamne ajută, meriți să fii fericită.

Îți mulțumesc pentru că în această discuție ai fost sinceră, deschisă și mi-ai vorbit despre niște lucruri despre care unii nu îndrăznesc. Chiar dacă ai avut un destin nu prea simplu, ai reușit să rămâi pe verticală. Ține-o tot așa.

V.V. Mulțumesc frumos.

Rectitudinea dorului sau a darului de a vedea nevăzutul

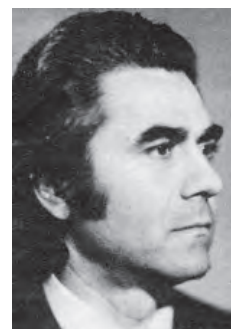
Moarte,
Naștere, Viață –
Toate rămân
Învântejite–n speranță.
DUMITRU PĂSAT

„Simfonia măreției” adună în vocabule nectarul / metafora aceluia „spirit” al „profunzimilor” celeste care, izvorând lumină multicoloră, se confundă cu el, cu veșnica facere / refacere a începutului ei interminabil. Sus / nesus, departe / aproape cercurile imagine ale zilei (și ale nopții) aidoma vieții și morții trec și retrec prin torsul / retorsul luminii încăpătoare din destinul ce ne împarte cu zgârcenia sa stelară firul de mac al rectitudinii dorului sau a darului de a vedea nevăzutul — viața și moartea vocabulelor, rostul lor înhămat la o zădărnici a cântecului pictat pe absolutitatea netrecătoare a sentimentului.

Glaciale și fierbinți, ca lacrima, ca rana ei cicatrizată de sare, ele vor lăsa pe dâra de lumină magică umbra neștersă și moale, umezită de rece a întunericului vaporos, efigia subțire a începutului pur și plâpând, încercarea lutului de a deveni solmizație, strună, son, firicel de cântec, îndemn la candoarea cerească a gândului spongios și miraculos și la evadarea din sine a inconștientului (în conștient și viceversa), din bezna în lumină, deci din moarte în viață și din viață în moarte, legate deopotrivă de „om” și de „pom”, de „fire” și de „iubire” („Iubire, / Măreție, Vecinicie, / Viață, / Om — / Iată doar câteva / Din ramurile / Ce alcătuiesc / Pe Terra / Un p-o-m — *Meditație*).

„Acte și atitudini”, „indiferente la condițiile creației lor”, poemele / notațiile directe și indirecte ale con-

deierului Dumitru Păsat au o recțiune și un cult personal / simbolic al cuvântului feresc obținut prin recucerire. De aci și nevoia de sens reconstituant și de conotație interiorizată, de verticalitate a desenului îmbrăcând toga transparentă a zicerii, aceasta dovedindu-se la propriu și la figurat, vorba autorului, „efigia lucrului desemnat, imaginea sensibilă a realității și expresia singulară a firii, care capătă o valoare absolută” nu numai pentru sufletul atins de „simfonia măreției”, dar, subliniem, și pentru acel care s-a văzut recucerit de / în „cuvântul” / cuvintele / vocabulele (unui poem) care au puterea „creatoare” a imaginației și a fanteziei. Oricum, în ele, în poemele Domniei Sale, de-altfel ca și-n eseurile / microeseurile despre și pentru „cuvânt” / cuvinte, „carte” etc., „prezidează” „existențialitatea”, „limitele” radioase ale „umanității”, convingându-ne de atare lucru prin claritatea, magia și puritatea schimbătoare a profundului, care poate fi „cucerit”, reimaginat nu numai grație inspirației și transpirației, dar și rectitudinii și dorului sau darului de a vedea nevăzutul din sine și din adevăr, din noi și din lume, din „bezna” și din „lumină”. Lirismul său este unul mistagogic, de pe departe coborând pe „nebnuitele trepte” blagiene, desigur din alte perspective. Este cazul poemului *E primăvară* (amintindu-ne metaforic și de genialul vers blagian — „A iubi e primăvară”). Firește, la prima vedere, este o virtuoașă „încondeiere a frumuseții”, cum ar zice A. D. Xenopol, dar mai este și o transformare a „beznei” în „lumină” și în „verdele crud” și de „Steaua Vieții Sale”, cât și de „regina nopții”, de „tandrețe”, de „speranțe și vi-

TUDOR PALADI,
ISTORIC ȘI CRITIC LITERAR

suri...”, „de fiorul iubirii și chiar de iubirea cea mare a trăirii totale aici și acum a prezentului mereu al sentimentului, de „tufe de miresuică, „de razele de lumină și de firele de Dor” și de „azi”, dar neuitând de „măine”, de farmecul iubirii / nicicând” și de „chemarea vieții eternă”.

Sinusoidalele momentului psihologic împletite din linii alte / color, fac din căutările și din rosturile / rostirile / zicerile / exprimările de sine ale personajului său liric / critic un stăpân aievea al „noptilor oarbe”, vorbind în propria metaforă sisifică a autorului nostru. Desprinderea din „primăvară și „îngemănarea” cu ea este nu numai una ritualică, de gest / moft / ambiție / joc, ci și una pe potriva opunerii, de împotrivire lăuntrică și sufletească „trecerii”. „Zicerea” este în fond însuși felul său de a opri „verdele”, „clipa” primăverii perene și în același timp irepetabile, nontranscendentale. Locutorul său liric este așadar unul al deliciilor, îmbătat de „verdele” „clipei”, de dunga de lumină și speranță a firului de iarbă, domnit de spiritul dragostei veșnice: „E primăvară afară, / e primăvară. / De spiritul iubirii / niciodată / să nu ai teamă, / căci ceea ce e azi / mâine nu va mai fi, / doar numai peste morți / verdeața / mereu / aceeași / crește”.

Recuzita de cuvinte și de imagini din jur (concrete și abstracte) fac în cele din urmă din dorul său de exprimare unul recursiv, dar și redundant, nelipsit de obsesia inoperantă a infatigabilului (Moment pe care, printre altele, îl vom întâlni nu o dată și-n eseurile Dumnealui, în fond supte și aduse din condei, scrise cu multă simțire și culoare poetică, deși abundând uneori în onirism și ocultism, în haotic și ludic).

Un alt poem — *Metamorfoză* — ne reține atenția în mod deosebit prin aceeași recursivitate a cuvântului / a motivului „pietrei” / „pietrelor” „iarna prea reci / vara topind. Or, sub împărăția lor, sub „năframa lor de gheață”, poetul bănuiește niște „suflete mari” și o „sete de viață” și nu numai niscaiva „cruci de mormânt” sau niște „temelii părăsite”, adică niște „pietre / fără suflet și chip”. „Piatra”, apoi, meditează rezonerul său liric, „poartă / în ea / atâtă miracol”; și „pietrele /, după el, „ne pot mărturisi / neînchipuit / de multe / lucruri”, și nici nu observăm / cum în zorii / dimineții / participă și ele / la metamorfoza / Vieții”. Este desigur un poem de filigranist prin ideea subțire a filosofiei vitale și sapiențiale: „Abia atunci ne dezhiberăm, / când un mare artist / intră în piatră / și o cioplește / pe dinăuntru / așchiind-o / cu dalta ideii” (a la A. Codru, de exemplu — n. n.). Filonul persuasiv al poemului nu mizează doar pe „redarea armoniilor”, a „înțelesului”, ci pe „tăcerea crudă”, „absurdă” (a „pietrei” — n. n.), pe „întruchiparea” ei moartă, „tăcândă”, dar vie, sesizabilă, metaforică și filosofică, totodată, legată de eul nostru dialectic, de constituția sa elastică și eliptică, euristică și chistică. Asociația, comparația indirectă a omului cu „piatră”, a destinului lor, este una pe măsură să dezvăluie imaginar nu numai capacitatea de sine a unei metafore, dar și ideea de împărăție a gândului panoramat ce o străbate de la un capăt la altul prin puterea evocatoare și civilizatoare a sentimentului participativ evident ce-l implică dincolo de reticența pe care autorul o explorează nu fără

rost: „Eul nostru adesea / se perindă / prin graiul / pietrelor tăcând... / și tot de sub / piatră / plecat-a Iisus / în preafecita-Mpărăție / a Celui / de Sus...”.

Cunoașterea, actul și modul de cunoaștere poetică, este una ce ține de limbaj, de arta „zicerii”, rostirii. „Lumina pietrei”, astfel, se va întrezări / vedea cristalizată de clipe în cea a „noptilor oarbe” ale eului. „Întregul” ca și cum este dincolo de ele (de „noptile oarbe”), dacă nu acestea de fapt și simbolizează, prin contrast, prin ideea plastică a recurenței soliste și intimiste, inedite prin dezechilibrul ei interior maximalist: „Ți-nchin a mea viață, / Ți-nchin al meu vis. // În noptile oarbe, / Oarbe detot, / Ești Raza Luminii / Ce-n suflet o port. // În noptile oarbe, / Cu rece senin, / Renaște iubirea / Din propriu-i plin”. Ideea de „plin”, suprapusă pe cea de „întreg” și de „eu” de „noapte oarbă”, care, paradoxal, vede nevăzutul și aude neauzitul, răstoarnă „trecearea”, „greul trecerii” și al clipelor prin zborul „visului”, pornit „să-i absoarbă” „eul” deplin (al „noptilor oarbe”, „Rămase pustii”). Chemarea sună ca un dangăt de clopot al inimii care nu mai poate fi interzis și neauzit de ceruri („Clipă de clipă / Aștept ca să vii. // În noptile oarbe, / De toți părăsit, / Vino la mine, / Vino, îți zic”). Dragostea care vede și știe totul te „orbește” și ea prin „noptile” ei „văzătoare” la o adică, ironic vorbind, altfel n-ar mai fi dragoste. Dar o noapte în lipsa dragostei nu poate fi decât „oarbă”, depozitată/ privată de ceea ce-i mai scump, de adevărul suprem, suflesc, de sentiment, al existentei (și nu numai al persoanei iubite...), redusă la „pustiu”.

Ironia cultivată în *Vorbe* („Sub cerul greu de-ntuneric”; „Suntem măscărici și infimi”; „Datu-ne-ai, Doamne, o Țară, / Un plai mioritic, eden. / Noi stăm în ea ca-n afară; / Împinși de străini, noi tăcem”), dublată de dorința de-a apela la „iertare”, dar și la „pace în suflet și har”, are și ea un segment al ei muncitor, transpirând la caligrafiera anga-

jării sufletești în vocabulă, versul dovedindu-se nu numai o „delectare”, dar și o lucrare în gând, dacă nu în gândire, o trăire a ei specifică și ludică (împotrivoitoare „derulării” „filmului de calvar” — dramatic și tragic).

În piesa *Îmbrățișarea Toamnei...* „lucoarea” „parfumului” și „înflorirea sărutului” exprimă nu numai o dorință, un îndemn carnal, dar și o zeificare dulce a ideii de frumos, de „trăire” a acestei clipe de înamora-re, de trecere prin „greul” mereu al jarului cunoașterii pasionale, prin „clipectele de soare...” ale dragostei, „învârtejite de speranțele” „metabolismului” etern al ființării umane și al condiției ei spirituale, opus / suprapus „eternului sublim... necunoscut” (gen cel din parabola- „amintire” din Păpușa, — tot al „dorințelor” „aburoase” și „obsedante” de altfel...).

Eseurile *Magia cuvântului, Prietenie cu deschidere spre infinit, Cartea — popas al spiritului în zborul spre împlinire. Ecoul gleei strămoșești. Fiecare se naște cu moartea* sa reprezintă prin sine, prin spirit și literă, dincolo de altitudinea de sentimente, de rezonanța ideatică și polemică, o exortatie spre carte, spre templul ei de lumini și umbre nebănuite, de altitudini de emoții și de atitudini de bun-simț. Drumul de la cuvânt la cuvânt / cuvinte (la metaforele și la săgețile lor vârsătoare de raze și de îngeri păzitori ai săgeților transparente) este și el oricum tot un drum al poeziei, al „noptilor” ei „oarbe”, (nonbacoviene / noncodriene — „albastre”: luminoase, fastuoase etc.), însă misterioase și întotdeauna autonome și departevăzătoare, pornind și accedând / îmbobocind din / de aceeași farmazonie a „primăverii” de care Dumitru Păsat e puțin zis că e îndrăgostit, și mai ales de „verdele” ei „crud”, sentimental, de vreme ce versul său introvertit îmbrățișează introspecția intuitiv-persuasivă dintr-o condiție personală și pasională a dorului și a darului de a vedea nevăzutul dinspre rectitudine.

PASTILE FĂRĂ ZAHĂR

Scrisoare către urmași

Scumpii mei ieduți, fărâmele mele de oameni care veți rămâne în urma mea. Dragostele vieții mele dar și zvâcnirile nervoase ale ochiului meu stâng. Iubirile și lacrimile mele. Speranțele dar și resemnările mele. Astăzi, vreau să vă transmit prin această scrisoare, că toată dragostea pe care am simțit-o pentru voi, am primit-o înzecit. Și am absorbit-o cu fiecare por de pe piele. Dar și toate răutățile pe care le-ați testat de-a lungul timpului pe nervii mei, o să vă fie întoarse înzecit. Și o să le simțiți, fiți siguri, prin porii proprii.

Știu că atunci când voi fi deja bătrână, sclerozată, cu Alzheimer, reumatică și osteoporotică, sau cât de teafără voi mai fi pe atunci, nu o să mă vreți nimeni pe capul vostru. O babă nebună nu trebuie nimănui. Am înțeles asta și atunci când am asistat la o discuție dintre o mamă și ai ei doi fii, care își exprima marea dilemă: "Când o să moară tatăl vostru, eu la care dintre voi să mă mut?" Suspansul și disperarea din ochii copiilor au vorbit despre multe. Umorul unuia dintre ei a de-tensionat atmosfera, spunându-i: "Mamă, tu să te decizi mai repede la care, că de nu noi ne-om mai

bate pentru tine!" Am râs doar eu. Acum nu îmi mai vine a râde când îmi amintesc cazul. Pentru că și voi, la un moment dat, va trebuie să aveți grijă de mine, volens-nolens și să faceți un grafic de găzduire prin rotație. De nu, voi fi nevoită să apar prin surprindere. Și nu e nevoie să așteptați momentul când voi rămâne (sau nu) singură. Pot veni și mai repede. Pentru că abia aștept să fiți și voi în pielea mea și la al o sutălea de "doar te-am rugat să nu!", să fac ochi nevinovați, să îi dau peste cap, exact așa ca voi și să zic "din greșeală!"

Și când mă veți ruga să nu aprind chibriturile și să nu mă joc cu gazul, să vă zic "dar e așa de distractiv!". Și când o să îmi ziceți să suflu încet în supă, o voi face așa, încât numai pe plafon să nu ajungă, iar înainte de a deschide o sticlă de suc carbogazos, voi avea grijă să o agită înainte pe ascuns. Când mă veți ruga să nu fac lac în baie, atunci când mă scald, eu voi spune că nu eu am făcut-o, că am invocat spiritele zeilor antici, iar din balsamurile și gelurile de duș găsite voi "făuri" un "parfum" și o să încerc să vi-l vând. Așa cum mi-ați vândut și voi cândva unul. Dacă vreodată veți căuta disperați cheile de la mașină și nu le veți găsi, să știți că le-am aruncat pe geam și apoi n-am vrut să îmi recunosc isprava. Dacă o să mă scoateți la plimbare, căci veți fi nevoiți, o să fug printre mașinile din trafic și mă veți găsi atârnată doar cu o mână de balustrada de pe Someș, pe partea râului, cu ochii închiși așa, ca să vă dau palpații. Și atunci veți învăța cuvântul "tahicardie". Cât pe ce era să uit despre sistemul de coduri pe care îl voi

ANDA-CRISTINA VAHNOVAN

inventa pentru tot felul de urgențe, gen "2.1.1 – alertă lipsă hârtie igienică la veceu!", sau "2.1.3 – adu-mi te rog halatul de baie", ca să fie mai jucăușă atmosfera. Și să încercați să nu le rețineți sau confundați, așa cum mi s-a mai întâmplat. Iar despre crizele din magazin, gen: "Vreau din aia și gata, că altfel nu plec de aici!", cred că știți și voi. Nu mai are sens să amintesc.

Și să nu vă plângeți. Pentru că cireașa de pe tort va veni fix la miezul nopții, când veți dormi somnul cel mai dulce, alături de soț (soție), iar eu voi apărea fără să bat la ușă și vă voi spune că mi-e frică să mă duc singură la baie și că "apoi nu mă lăsați să dorm între voi?" Iar ca să fie seara stricată de tot o să insist să mă scărpinăți pe picioruș, "nu acolo, mai sus...nu așa, mai apăsă...da acuma și pe spate" și l-as-că-veți-vedea-voi-atunci-mai-cum.

Ei, așa cum ziceam, sunteți cele mai scumpe ființe din viața mea și sper și eu pentru voi să rămân la fel. Doar că "scumpă" pentru toate stricăciunile pe care vi le voi pricinui, ca să înțelegeți totuși, de ce nu e voie să dați cu ciocanul în frigider, sau să porniți artificii de Revelion în casă. Sau să faceți experimente cu focul care lasă urme de arsuri pe cadă. Stați, că de asta era cât pe ce să uit, iar eu încerc să nu uit nimic. Și nu că nu aș vrea. Dar nu pot. Credeți-mă! Și atunci vă întreb de pe-acum – continuați tot așa, sau, poate vă mai potoliți?

30 martie — Sfântul Cuvios Alexie, Omul lui Dumnezeu Obiceiuri și credințe

Și până astăzi în unele sate unghene se păstrează obiceiuri populare legate de „Teple Alexa”, așa cum i se mai zice pe la noi zilei Sfântului Alexie. Conform tradiției, în ziua de 30 martie, Sfântul Alexie patro-

nul viețuitoarelor care hibernează, redeschide Pământul pentru a elibera vietățile care s-au trezit din viața

că, livada va fi păzită de insecte, iar oamenii de mușcături de șarpe. Se crede, că dacă vezi în această zi un șarpe, nu trebuie să-l ucizi, căci poți avea parte de o năpastă peste an. Se mai spune că dacă de Sf. Alexie încep să cânte broaștele, va urma timp cald. Din această zi albinele încep a ieși din stup. Tot în această zi se încearcă la pește, chiar dacă timpul e urât, tot se merge la pescuit, măcar pentru a înmuia undița în iaz, căci se crede că vei avea noroc la pește tot anul. (Informatori: Maria Dereș, s. Grăseni; Lidia Bernic, 73 ani, s. Petrești; Parascovia Alcaz, 76 ani, s. Cetireni)

La Todirești în această zi gospodarii obișnuiesc să se trezească de dimineață până la răsăritul soarelui să grebleze grădinile, să măture curțile și să dea foc gunoiului, astfel se crede că ograda va fi păzită de insecte, iar oamenii și animalele de boli. În familiile unde sunt copii se sare peste foc în semnul crucii ca anul împrejur să nu fie mușcați de insecte.

și grădinile, iar gunoaielor li se da foc. Focurile se făceau în mijlocul grădinii ori livezii. Dacă de „Teplea Alexei” se prevedea ploi, atunci gospodarii, măturau și greblau curțile, livezile și grădinile în ajun, iar gunoaiile se puneau sub un acoperiș, pentru a nu fi udate.

Se mai spune că, în ziua de „Teplea Alexei” nu se seamănă și nu se sădește nimic, că de altfel, plantele,

peste vară, pot fi mâncate (retezate) de chifferițe.

Femeile în această zi nu lucrau, în special nu aveau voie să spele rufe, să coacă pâine, să toarcă, să depe-ne fire și mai ales să folosească ace și foarfece, ca să nu le vină gânganii în casă și să nu aibă vre-o cumpănă peste vară. (Informator: Anastasia Crețu, 67 ani, s. Rădenii Vechi). Și la Mănoilești nu se lucrează cu instrumente cu coadă ca grebla, sapa... se ține pentru ca șarpinii să nu apară în gospodărie ori se mai zice că, toată vara vei vedea, întâlni șerpi.

La biserică nu se face slujbă. (Informatori: Parfeni Eufimia, s. Vulpești, 77 ani; Moraru Lidia, s. Mănoilești, 73 ani; Bobeico Vera, s. Vulpești, 86 ani).

latentă și-l încălzește pentru binele tuturor. Sfântul Alexie este socotit și stăpânul șerpilor, prin urmare ziua de 30 martie este numită și Ziua Șarpelui. În această zi, desdediminează, până a răsări soarele sătenii obișnuiesc să grebleze și să aprindă focuri prin grădini și livezi, astfel se crede

Tot în această zi gospodinele scot zestrea afară o scutură bine și o întind la soare pentru a nu fi mâncată de molii. (Informator, Veronica Bîrzo, 72 ani, s. Todirești).

Și în satul Rădenii Vechi de „Teplea Alexei”, în zorii zilei, oamenii măturau și greblau curțile, livezile

Ziua Pământului e în fiecare zi!

Viața pe planeta noastră nu a fost întotdeauna așa cum o știm noi în prezent. Vârsta Terrei este de aproximativ 4,5 mld. de ani și, gândind chiar la scară geologică, înseamnă ceva.

La data de 22 aprilie în fiecare an se sărbătorește Ziua Planetei Pământ, dar și a Zilei Internaționale a Mamei — Pământ. Aniversată pentru prima dată în anul 1970, Ziua Planetei Pământ a fost inițiată de senatorul american Gaylord Nelson, care și-a propus să aducă în discuție protejarea mediului. Dar din anul 1990, datorită eforturilor depuse de activistul Denis Hayes, Ziua Planetei Pământ a început să fie organizată la nivel internațional, în peste 140 de țări. La rândul ei, Ziua Internațională a Mamei — Pământ este marcată de către toate statele membre ale Națiunilor Unite, fiind o inițiativă a ONU în anul 2009. Ziua Internațională a Mamei — Pământ este sărbătorită pentru a aminti fiecăruia dintre noi că Pământul și ecosistemele sale ne oferă viață și mijloace de subsistență. Istoria Pământului este plină de evenimente extraordinare: cutremure, erupții vulcanice, ghețari ce sculptează văi enorme și munți care se ridică din măruntaiele planetei. Natura suferă din cauza incendiilor, a temperaturilor crescute, inundațiilor și în prezent de pe urma confruntării cu Covid-19, o pandemie aflată în strânsă legătură cu sănătatea ecosistemului nostru.

Uimitoarea planetă Pământ trecutul catastrofal ne prezintă într-un mod inedit istoria incredi-

bilă a planetei căreia îi spunem "casă". La moment problema care ne preocupă pe toți este încălzirea globală. Această problemă poate avea consecințe foarte grave dacă nu va fi remediată. Dacă vom sădi copaci, vom folosi mai puțin automobilele totul se va schimba în bine. Tot ce avem pe Pământ este natura. Orice specie dispărută, chiar și la nivel local, pune în pericol funcționalitatea sistemelor naturale, iar aceasta stă la baza vieții și tuturor activităților umane.

Oamenii, tinerii, copiii din localitățile raionului Ștefan Vodă, au lăsat un mesaj Planetei Pământ în ziua de 22 aprilie prin diverse acțiuni de salubritate și culturale: Expoziții — concurs de afișe și desene: **Protejează mediul, Minunata Planetă Pământ** (filialele școlilor de arte — Crocmaz, Purcari, Antonești, Ermoclia); Prezentări Power-Point: **Ziua Pământului e în fiecare zi!, Frumusețile naturii din jurul casei** (muzele — Râscăieți, Copceac, Căplani, Ștefănești); EcoLectura în viziunea bibliotecii: **Istoria Pământului, Suflul Pământului** (Râscăieții Noi, Antonești, Popeasca, Lazo, Brezoaia, Olănești, Palanca, Semionovca, Ștefan Vodă); Ateliere de reciclare: **Confecționarea obiectelor decorative din stofe reciclate, Împletitul cu nuiele și fibre vegetale** (centrele de artizanat — Tal-

maza, Tudora, Căplani, Ștefănești, Carahasani); Acțiune voluntară : **Să punem capăt poluării cu plastic, Să dăm mai mulți arbori, Strângem gunoiul, Dăruiește naturii din energia ta** (Casele de cultură — Ștefan Vodă, Râscăieți, Tudora, Palanca, Volintiri, Carahasani, Slobozia); Expoziții de roci, scoici, plante, păsări: **Povestea Pământului** (muzele localităților Crocmaz, Râscăieți, Cioburciu, Tudora, Ermoclia, Talmaza, Muzeul verde din Ștefan Vodă); Călătorie muzicală și vizuală prin universul raportat la umanitate: **Videoclipul animat JOY, după cantata nr.147 de Iohan Sebastian Bach și filmul Uimitoarea planetă Pământ** (casele de cultură — Antonești, Alava, Lazo, Brezoaia, Cioburciu, Purcari, Râscăieți, Feștelița, Ștefan Vodă, Carahasani, Talmaza, Viișoara); Activitate interactivă: **Povestea firului de lână, Muzica naturii interpretată de piatră, lemn și apă** (instituțiile de cultură — Feștelița, Popeasca, Tudora, Căplani, Talmaza, Volintiri, Purcari, Slobozia, Marianca de Jos, Copceac). Îndemnăm toată lumea să ne păstrăm Planeta întreagă, curată, tihnită, căci ARTA continuă natura, îmbogățește lumea umană, creează experiențe, înmulțește modurile de a trăi și a face viața mai bogată, mai intensă. Ne dorim să trăim frumos, liber, curat, amintindu-vă că NATURA ne cere să fim raționali și că putem, asemenea ei, să o luăm de la capăt, avându-i ca douri cerești.

Haideți să primim și să ascultăm inima naturii!

VICTORIA ARUTIUANEAN, SPECIALIST PRINCIPAL DCTST

Umorul și autoironia nu au limite!

Cel mai bun mod a te umple de pozitiv este să râzi, să râzi din suflet. Și poate că cel mai important lucru pentru teatru de satiră și umor a fost râsul spectatorului din sală căci râsul, ca nimic altceva, unește oamenii, creând o atmosferă de comunicare prietenoasă.

Festivalul raional de satiră și umor „Gura satului,” este o mare oportunitate pentru spectatori de a vedea activitatea instituțiilor culturale din teritoriu și de a se reîncărca cu acea energie sinceră, caracteristică spectacolelor satirice. Din păcate, de data aceasta acțiunea a avut loc fără spectatori prezenți în sală din cauza situației epidemiologice din țară. Însă, acest fapt nu a creat impedimente pentru colectivele teatrale de a se manifesta în format on-line.

Festivalul raional de satiră și umor „Gura Satului” este un proiect socio-cultural, al cărui scop este extinderea orizonturilor culturale, dezvoltarea subiectelor actuale ale

fiecărui sat din punctul de vedere al umorului și totodată de creare a condițiilor pentru dezvoltarea artei teatrale.

Festivalul este organizat de Direcția cultură, tineret, sport și turism sub patronatul Consiliului raional Ștefan Vodă. Programul a inclus diverse genuri teatrale, dezvoltate activ, eficient și expresiv pentru toate gusturile. O caracteristică specială a Festivalului au fost spectacolele – creații proprii, schițe și colaje pline de umor prezentate de colectivele creative ale caselor de cultură din raion. De asemenea, s-au inclus activ și bibliotecile, care la fel și-au prezentat improvizațiile alese.

Luând în considerație faptul că nu toate instituțiile au regizori profesioniști, actori și scenariști, rezultatele unora au fost foarte îmbucurătoare. E de menționat faptul că, în procesul căutărilor creative angajații din cultură și-au îmbunătățit abilitățile: au gândit schițele teatrale, dezvoltând

abilitățile de regie și scenografie; au învățat textul prelucrând arta vorbirii; au practicat actoria, dezvoltând și șlefuit, unii chiar pentru prima dată descoperind măiestria actoricească. Și acest lucru contribuie cu siguranță la imaginea pozitivă a instituției, pentru ce vreau să aduc sincere mulțumiri tuturor participanților.

Unsprezece sate din raion au participat la Festival: Feștelița, Carahasani, Copceac, Talmaz, Volintiri, Răscăieți, Palanca, Purcari, Căplani, Popeasca și Crocmaz. Comisia a selectat cele mai reprezentative și mai interesante lucrări, care au dezvoltat tema festivalului, într-una dintre nominalizările propuse.

Festivalul raional de satiră și umor „Gura satului,” a demonstrat încă o dată că umorul și autoironia sătenilor din raionul nostru nu au limite!

După cum se zice, nu poți înțelege seriosul fără umor!

ABONAREA LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE” pentru anul 2021

poate fi făcută începând cu orice lună la toate oficiile poștale

Indice abonare „Poșta Moldovei”: **PM32118**

Abonament pentru **o lună** — **25 lei**

Abonament pentru **6 luni** — **150 lei**

Poarta centrală a Mănăstirii din s. Țipova, r. Rezina.
Foto de Pavel Popa

*Mănăstirea Țipova cu hramul Adormirea Maicii Domnului.
Foto de Pavel Popa*